

soon neder-
zal sterven,
aan Salomo,
van Simeon,
de Schol
en geweld.
Kon. 2: 9).
leere doot
terdalen ter
ar het doen
teilleke om-
s het weder-
vndmaken.

bierin heb-
teijk gelad,
tot de stel,
teijk zou
el degelijk
n niet zeg-
n onzen zin
is onze Sta-
het felt, dat
woord voor
g af. Boven-
che. In het
en van een
o, om daar
wel is de
war beide
olstrekt niet
44: 29, 31,
de uitdruk-
r naar de
o roudt ge-
ter ter Schol
we wijsheid,
ter Schol
idelijk blijkt
zt hen als
od zal ten
ne gedaante
g, waar het
kbaar doet
naam in het
7: 13, 14, de
ng gebracht;
al mijn hui-
k mijn bed
ik: gij zijt
mijne moe-
de Psalmist
ren zijn ver-
Schoel, gelijk
gekloofd en
ling gegeven
odsbeenderen
de Schoel
ijkt dit uit
zegd wordt
in en Tubal:
den, die ter
uone krijgs-
men geleid
at zeggen wil,
is ontvangen
e met hunne
in hoofd, be-
naderd hier
nder graf in
et meermalen
oor het graf
ken 1: 12:
den als de
k die in den
sta 24: 17,
rat: "in de
worden, aan
n nog eenige
en, dan lese
a Jesaja vs 11
tot ditzeld
de Schoel
ullen onder u
en zullen u
e Schoel met
gebracht;
ou hier een

te Schrift, die
gaven, blijkt,
g, alsof Schoel
en schimmen-
torven zielen
uol is eigen-
n de mensch
in het bederf
gegeven. De
el en lichaam,
daarom een
in de Schoel
het gewoonte
e Schoel zijn
aan vertoerd
ijt gij en tot

ar te Amster-
rding in de
rde Belijdenis.

rukt en kenrig
gever eer aan
e 650 pagina's
et weinig van
teinig register.
laverlingen heb-
lid en aange-
het gered is,
a strekking en

ken Gods", de
e 1: 11, — koos
dre dogmatiek.
ter. Er ligt in
idatijleke religie
e bestaat, maar
werk Gods in
d gebracht, in
a de toekomst

belijdenis aan
an deren tijd,
geestd wordt,
oor zijn velen
ijn rijke Cate-
ij bijgedragen
vathaar, maar
weik, dat den
e naar de ge-

wone orde voor de brede kringen van het
volk verklaart en door beschieden omvang en
prijs binnen hun bereik blijft.

Ook de onderwijzing in den christelijken gods-
dienst nu, welke in dit boekwerk aan de ge-
meente wordt aangeboden, tracht in deze
leerle te voorzien.

De lezers voor wie de geachte Schrijver het
bestemt, zijn, naar hij zelf zegt, niet de studie-
mensen, welke zichzelf op de hoogte kunnen
brengen van de rijke en diepe gedachten der
Schrift, welke in de Gereformeerde theologie
tot formulering zijn gekomen, maar de gewone
leden der gemeente, die door middel der cate-
chisatie voor de toelating tot het heilig avond-
maal zich voorbereiden, of ook daarna in de ken-
nis der waarheid belang blijven stellen. En bij
voortzetting van den gedachten aan al die jonge
mannen en vrouwen, die dikwijls reeds op jeugdigen leeftijd in werkplaats of kantoor, in winkel of fabriek, in scholen van meer uitgebreid of middelbaar onderwijs opgeleid worden tot hun toekomstig bedrijf of beroep en daarom menigmaal in kennis komen met de veelvuldige bestrijdingen, waaraan de Christelijke religie in den tegenwoordigen tijd is blootgesteld.

De bedoeling van het boek is alsoom om op bevattelijke wijze voor menschen van onzen tijd de christelijke Religie naar gereformeerde belijdenis uiteen te zetten en tevens tegenover haar tegenwoordige bestrijders te handhaven.

Een doel, dat, naar mij toeschijnt, er ook met bereikt is.

Naar de gewone orde, waarin de loci der Dogmatiek worden voorgedragen, wordt de stof hier behandeld in een 24 hoofdstukken.

Moge het nu ook zijn weg vinden naar de lezers, die de schrijver zijn voorstel en bij hen zijn werk doen, dat hij er onder Gods zegen van verachten mag.

2. NEDERLANDSCH ZENDINGSJAARBOEKJE voor het jaar 1910. Met aanbeveling van het Comité voor Nederlandsche Zendingconferenties. Uitgegeven door de Redactie van den *Nederlandsch Zendingstijdschrift*. Elektrische boekdrukkerij J. Boutsma, 's Gravenhage.

Voor wie zich bezighouden met de zending, — en ieder lid der Gereformeerde Kerken in Nederland wordt gesocht, uit kracht van zijn lidmaatschap, aan de zending te moeten medewerken, — zoo staat op p. 10 van dit jaarboekje te lezen — voorzieit een zendingjaarboekje metterdaad in een behoefte.

Het was daarom jammer, dat zulk een periodiek, reeds vóór 1900 door de Zendingdrukkerij te Ermelo uitgegeven, na 1907 niet meer liep.

De Nederlandsche Zendingstijdschrift, sinds jaren te Ermelo uitgegeven, die ook dat jaarboekje redigeerde, is onlangs in andere handen overgegaan. De nieuwe redactie van dit tijdschrift nu baloot onlangs wederom de uitgave van een jaarboekje te beproeven en heeft in het hier voor mij liggend werkje dit besluit, zeer ten gelieve en ten genoegen van de vrienden der zending, uitgevoerd. Na een kalender en wat verder tot de inventaris van een fatsoenlijk jaarboekje: behoort, vindt men er eerst een rubriek *Mengteverkl.* Dit Mengteverkl. b.v. dat, o. m. korte mededeelingen betreffende de Zendingstijdschrift in 1908: Oost en Oost West; de bedoeling en de inrichting van de dit jaar in Edinburg te houden Wereld Zendingconferentie; en een In Memoriam aan E. Nijland, den, in Januari van het vorige jaar te Utrecht overleden, voortreffelijk kenner van het Zendingstijdschrift. Min aangenaam trof mij eerst in dat, overigens zakelijk geschreven stukje, het laatste gedeelte. De schrijver toch vergrijpt zich daar aan het moe'e eind van METALUTUS' *Havelaar*. "Multatuli schreeuwte het uit, dat 'hij... wij laten', zoo toch schrijft de heer 'J. HOMMA', nog eens die lawaaijlospijns' over en sloten den *Havelaar* met walging". Maar bij herlezing dater regels mocht ik zoo op de gedachte komen, dat de heer HOMMA, om een pakkeend slot voor zijn artikelen te zijn, *Havelaar* voor den draad was gaan halen en, toen hij er dat zoo gauw niet kon vinden, met een onplezierig gerucht, als van een schooljongen, die niet kan 'overspeken', het boek maar weer sloot. "En wij laten" zou de heer HOMMA zeggen, toen weer in goed humeur gebacht, het jaarboekje maar verder.

Na het MENGTEVERKL. volgt een wel geordende en met zorg bewerkte STATISTIEK DER ZENDING.

Zij gaat eerst over de zending in Nederlaand Oost-, daarna over die in West-Indië; verder over den Nederlandschen Zendingstijdschrift buiten onze koloniën; eindelijk over de zending onder de Joden in Nederland. Hier vindt men allerlei feiten en cijfers omtrent den arbeid van Verenigingen en Genootschappen en ook omtrent dien onder Kerken op het gebied van de Zending. Iedere statistische rubriek eindigt met een zeer belangrijke algemeene overzichts. De statistiek van de zending der Gereformeerde Kerken maakt hier in alle opzichten een goed figuur.

De samenvatting van dit jaarboekje hebben recht op de dankbaarheid van de Zendingstijdschrift. Moge deze dankbaarheid ook niten in een druk koopen. Het zou jammer zijn indien de uitgave weder moest gestaakt. Behalve om zijn praktische bruikbaarheid kan ik het aanschaffen en lezen van dit werkje ook aanbevelen als middel tot verspreiding van kennis omtrent de Zending. "De Zending", die evoala GASTON PROMMEL schreef, "het meest kenmerkende werk der Kerk van onze eeuw is, evenals de Hervorming het van de Kerk der 16e eeuw was".

3. LOUISE STUART. BEELDEN EN SCHETSSEN uit de Isterkundige en Godsdiensstige studien van Gaston Prommel.

Wie kennis wil maken met deelen, naar een rijder onder-leerlingen wil juist dater dagen mededeelde, zoo binnemelijken docent en daarbij zoo diepinnigen denker, leze dit voor een ontwikkelde leskraking geschreven boekje. PROMMEL was hoogleraar in de systematische theologie te Genève en stierf in 1906 op 44-jarigen leeftijd. Hij was vooral leerling van Vinet.

Zijn literaire nalatenschap — waartoe echter geen boek behoort — maar die slechts uit korte en langere theologische en Isterkundige opstellen, waaronder ook bijdragen in *Fort et Vie*, bestaat, wordt thans in tien deelen uitgegeven. Mij STUART heeft haar landgenooten een dienst bewezen door enkele der opstellen met bekwamen hand in goed Nederlandisch over te zetten. PROF. DR. CHANTEPIE DE LA SAUSSURE leidt in een voorrede deelen haar arbeid bij het publiek in.

Vooraf aan verhandelingen over Pierre Loti, Les Tolstol, Alexander Vinet.

Dan, volgen de opstellen: Eenzaamheid en Begroeping; De Kerk en het sociale vraagstuk; De Kerk en de crisis onzer eeuw; Vrijmoedige verklaring (een toespraak aan zijn studenten, onder welken er waren ook wie PROMMEL, als liberaal theoloog en orthodox geloovige, niet bevredigde); Menscheijk vertrouwen en Christelijk Geloof; De overwinning des Geloofs.

Een boekje dat, ook al is men Calvinist, te genieten en te denken geeft.

Verenigingsleven.

VEREEN. TOT CHRISTELIJKE LIEFDELIJKEID TE WAGENBORGEN.

Er werd reeds meer dan eenmaal op gewezen, dat we zoo langzamerhand gekomen zijn in een tijd, waarin de Christelijke huizen van barmhartigheid een solide geldbelegging zijn. Zeker, hier en daar moge er een Christelijke inrichting zijn, die het op den duur niet vol kan houden, de meeste zijn in den loop der jaren geworden tot trouberlden van Christelijke soliditeit, ook in finantieel opzicht.

Dit neemt intusschen niet weg, dat zeer vele in den aanvang moeilijke dagen en jaren moeten doormaken. Bij de meeste was het begin maar klein en was een harde worsteling, een worsteling des geloofs en des gebeds, noodig om het hoofd boven water te houden. De geschiedenis van menigen Christelijken arbeid spreekt van tijden, waarin van de hand in den tand moest geleefd worden, en waarin, naar menscheijk berekening, het bestaan heel onzeker was.

Van zulke dagen weet ook de vereniging te verhalen, welke naam boven deze regelen staat. 36 jaren is zij thans oud, maar zij was gelukkig eenige jaren in stilte haar weg te gaan, zodat het verslag over 1908 eerst het 26e is. In het jaar 1886 scheen het zelf, dat de vereniging in haar laatste dagen was. Zoo weinig rooskleurig was toen de finantiele toestand, terwijl 't gebouw, waarin toen nog de mannelijke en vrouwelijke patiënten samen woonden, sterk leed aan verval van krachten.

En thans?

"'t 35ste levensjaar der vereniging, 'T. C. L.' spreekt van veel belangstelling en veel tege-
negeheid des harten voor 't gien hier in 't noorden des lands op 't terrein der Cor. Philantropie wordt verricht. Hoe werken tal van vrienden en vriendinnen samen, om ieder op zijne of hare wijze, 't goede te zoeken voor die groote schare mannen en vrouwen, die in onze inrichtingen worden verpleegd. Onze versen, leef-
in veler hart. God heeft haar in haar 35 jarig bestaan ruimte gemaakt, haar palen uitgebreid en haar zeer doen wassen. Dit is van den Heere geschied en het is wonderlijk in onze oogen."

Met blijdschap zal dit vernomen worden. Toen kan niet gezegd worden, dat de belangstelling in deren Christelijken arbeid zoo is als die wezen moet, althans in sommige deelen des lands. Er komen loch in het verslag over 1908 cijfers roer, die den schijn doen ontstaan, dat men de vereniging, 'T. C. L.' veel beter weet te vinden wanneer men haar noodig heeft, dan wanneer zij nood heeft. Men oordeele zelf.

De verpleegden zijn over de verschillende provincien aldus verdeeld:

Provincien.	Mannen.	Vrouwen.	Totaal.
Groningen	22	28	50
Friesland	5	13	18
Drente	5	4	9
Overijssel	4	15	19
Gelderland	7	10	23
Utrecht	5	6	11
Noord Holland	16	44	60
Zuid Holland	9	22	31
Zeeland	4	10	14
Noord Brabant	—	—	—
Limburg	—	—	—
Totaal	77	158	235

Intusschen kan men uit onderstaanden sta-
tistien, wat elke provincie aan contributiën voor de Vereen. bij elkaar brengt.

PROVINCIE.	BEDRAG.
Groningen	1974 05
Friesland	639 95
Drente	205 —
Overijssel	171 25
Gelderland	131 75
Utrecht	111 —
Noord Holland	379 —
Zuid Holland	329 30
Zeeland	138 75
Noord Brabant	40 —
Limburg	—
Totaal	4180 65
Uit het Buitenland	13 —
Totaal	4192 65

"Deze twee staten —, aldus merkt het verslag zeer voorzichtig op —, die der verpleegden en deze der contributiën, met elkaar vergeleken, doen ons de verhouding zien tusschen 't aantal verpleegden en 't bedrag der contributiën in eenzelfde provincie. We beslissen hier niet, of die verhouding wel altijd juist is, maar vragen alleen, of in sommige provincien niet wat meer voor de Neren. 'T. C. L.' kon worden gedaan?"

't Is inderdaad zeer zacht gezegd. We zullen hier niet harder en scherper zeggen, maar wijzen er slechts op, dat Groningen ongeveer de helft der contributiën en een vijfde der verpleegden zendt, terwijl Noord Holland in de staten voorkomt met nog niet een tiende van de contributiën en met meer dan een vierde der verpleegden, en volstaan overigens met deze zaak onder de aandacht te brengen van wie zulks aangaa't.

Hoe groot de vooruitgang sedert 1886 was, moge uit het volgende blijken.

Aan verpleegden werd van 1 Mei 1886 tot 30 April 1887 ontvangen, / 259 75. Thans over 1908, / 4239 305. Aan giften konden toenmaals worden geboekt / 1138 075 en nu stierf dit bedrag tot / 3958 57; terwijl de contributiën, toen beloopeude / 180, over 't vorige jaar de kas der vereen. stielden met / 4192 65. En 't getal van 26 verpleegden klom tot 235, 500 mannen als vrouwen, die op 31 December 1908 in onze inrichtingen en in particuliere geïneen werden verpleegd.

"Om u evenwel voor verkeerde conclusiën, die ge uit dezen vooruitgang zoudt kunnen trekken, te vrijwaren, moet ik u — zoo schijft het verslag — toch ook nog iets anders zeggen. Vroeger was *Beethel 't enige huis* der vereniging. Dat vormde zoo wat één groot gein. 't Is waar, de boerderij was er ook, maar daar maltenveerden Br. en Zr. Voldershoff hun eigen huishouding. Tegenwoordig heeft die toestand zich enorm gewijzigd. In den loop der jaren zijn er *seven* afzonderlijke woningen verreesen voor even zoveel huizen, tot onzen arbeid in betrekking staande. Op 't terrein der vereniging staan er zes. De zevende, waarin de boekhouder zijn thuis vindt, staat in 't dorp. 't Personeel der vier inrichtingen heeft bovendien zijn eigen huiselijk leven met al den aankeve van dien. Gij begrijpt, dit vordert alles saam heel veel nitgaven, niet te bedruiplen, als de inkomsten daaraan niet geveensredig zijn.

"We kunnen — zoo luidt de begripelijke conclusie — geen contributiën, geen giften, geen collecten missen. Voortdurend, krachtige steun blijft dringend noodig. Per persoon en per jaar vroeg, volgens 't afgelopen boekjaar, de exploitatie / 231 66. Daarvan werd gemiddeld terug ontvangen / 193 18. Altoos moet 't persoon en per jaar bijgelegd / 38 48 en kwamen we dus aan de exploitatie te kort ruim / 8700. Daar boven komt dan nog primo: de afschrijving op de vaste en roerende goederen. Respectievelijk gesteld op 1 pCt. en 5 pCt., geeft dit nog / 2200. Een secundus: de gewone jaarlijkse afwijking der aangegane verbintenissen."

Zoo ziet men, dat ook hier weer kan verhaal van strijd en mag geromd in zegen, maar dat er voor de Christelijke eijfvaardigheid geen reden wezen kan, ter wille van dien zegen zich nu verder maar terug te trekken.

Nut de Pers.

De van den Brink wijst in de *Gereformeerde Kerkbode* van Rotterdam op een verkeerd spraakgebruik, dat nog in sommige kringen schijnt voor te komen:

Ook in het spraakgebruik op kerkelijk terrein mag men wel de informatie ter hand nemen. Als het in dingen, die ons natuurlijk bestaan of ons leven in deze wereld betreffen, eens goed op onze woorden aankomt, dan staan wij wel naar goede nauwkeurigheid. Maar past ons dit dan niet nog veel meer, zoo het gaat over het genadeleven en ons verkeer in de gemeente des Heeren?

Ten onrechte spreken velen onder ons nog van *aanwijzing tot lidmaten*, of voor de aanwijzing aan leeren", of als lid der kerk aangewonnen en bevestigd worden."

Deze terminologie, deze uitdrukkingen hebben wij medegebracht uit het Hervormd kerkenge-
schied. Daar spreekt men van *bevestiging* van nieuwe lidmaten. Dat domineert na het afleggen der openbare geloofsbelijdenis, waarbij ook gevraagd is opvolging van de verordeningen van de Nederl. Herv. Kerk, dus gehoorsamenheid aan de kerkelijke reglementen: ik verklaar u plichtig tot lidmaten der kerk!" Doch daar hooren zulke segwijzen ook thuis. Zij passen geheel in het kader der onschijnlijke, synodale organi-
satie, die een opvatting van 't kerkelijk instituut huldigt, geheel in strijd met Gods Woord. Op dit standpunt is de kerk een collegium", een ge-
nootschap, een vereniging, welke door de vrije wilkeus van menschen wordt opgericht; evenals b.v. eenige mannen namen een Schiedsche vereniging of een aantal jongelingen een Jongelingsvereniging oprichtten. En gelijk nu zulk een vereniging leidend, die zich aanroet aanmeldt, als lid aanneemt, zoo ook — dus is daar de valsche voorstelling — neemt een gemeente, een afdeeling van het groote kerkge-
nootschap, telken jare, nieuwe leden" aan, die plichtiglijk in een openbare ledenvergadering bevestigd worden.

Ieder Gereformeerde gevoelt het verkeerde van deze beschouwing en daarom ook van de gewraakte woordenkeus. De kerk des Heeren — hier natuur-
lijk genomen als instituut — is niet een vereeni-
gig, doch de plaatselijke openbaring van het mytelijke lichaam van Christus. Zij is, ook in deren zin, niet uit de aarde, aardsch, maar zij is van boven, hemelsch van oorsprong. Want ook de openbaring en instellering der kerk door de instelling van de ambten en den dienst der ge-
nademiddelen komt niet tot stand naar de eigen, vrije wilkeus der menschen, maar tengevolge van de aandrift des Heiligen Geestes en de onderwij-
zing des Woords, waardoor Christus, het Hoofd der kerk, zelf in zijne levende leden werkt, opdat zij naar zijn wil handelen en wandelen mogen.

Het ligt dus allerminst aan onzen eigen zin en wil, of wij lid der kerk zullen worden. Eenzijdig hangt het lid-zijn der kerk eenzijdig en uitsluitend aan 't eeuwig raadbesluit van Gods soevereine, overvloedige liefde en aan 't almachting en vrij-
machtig genadewerk des Heiligen Geestes; leden der kerk zijn de gekenden des Heeren, die weder-
geboren en door het geloof Christus ingelijfd zijn. En aan den anderen kant, gereedvaardig vanuit ons menscheijk standpunt, zijn naar den regel des ver-
boeds de kinderen der geloovigen voor leden der kerk te houden. Dat zijn zij reeds vóór den H. Doop. Want immers op grond daarvan, dat zij in Christus gehelligd en lidmaten zijn gemeente zijn" — zoo belijden wij in de eerste doopvraag — *behooren zij gedoopt te wesen*. Zoodat er geen sprake van kan wesen, dat wij menschen iemand als lid der kerk aanwijzen. Wij hebben over dat niet over de kerk te zeggen. Wij hebben eenvoudig op grond van 't Heeren getuigenis te erkennen en toe te stemmen, dat iemand krachtens het besluit en het werk Gods lid der kerk is.

De uitdrukkingen *aanwijzing tot lidmaten* en *lidmaat worden* zijn alzo ten eerste onwaar; wat gij reeds van 't uur uwer geboorte af zijt, kunt gij niet pas jaren daarna worden; en de kwaliteit, die u reeds door de kerk bij uw Doop is toegekend, kunt gij niet pas bij uw toetreden tot het Avondmaal ontvangen. En bovendien, zij bevoeren den Doop van zijn kracht, onteligen dit sacrament, maken het een plichtige ceremonie zonder zin of betekenis, dringen 't genadewerk des Heeren op den achtergrond, maken de be-
lijdenis van den mensch tot hoofzaak, roeken de be-
lijdenis, in 't midden der gemeente afgelegd, het hoofdmoment van 't leven, en verwaraken de betekenis van het Avondmaal.

En nu weten wij wel, dat volstrekt niet allen, die dergelijke uitdrukkingen gebruiken, daarbij de goede bedoeling hebben om den vrijen wil te drijven, aan 't ware karakter der kerk als stichting des Heeren te kort te doen en de betekenis der sacramenten te onderschatten. Doch dan willen wij hun toch vragen: is het niet beter dan ook niet te zeggen, wat gij niet bedoelt, en brekend met allen steun en onnodigheid, waarheid te brengen in uw kerkelijk spraakgebruik door wel te zeggen wat gij wel bedoelt?

Officiële Berichten.

Kort verslag van de vergadering der classis Amersfoort, gehouden te Amersfoort 11 Jan. 1910.

Nadat de vergadering op de gebruikelijke wijze is geopend, en gebleken is dat al de Kerken der classis zijn vertegenwoordigd, worden de notulen der vorige vergadering gelezen en goedgekeurd.

In plaats van Ds. J. Koppe wordt op diens verzoek als primus deputaat voor de zending benoemd Da. J. Schoonhoven, terwijl Da. J. Koppe secundus zal zijn.

Bij de roodvraag naar art. 41 wordt aan enkele Kerken in toezichtzaken advies gegeven.

De vacature-beurten worden als volgt geregeld: Maartensdijk, Jan. Da. den Hengst, Febr. Da. E. J. Koppe, Maart. Da. Schoonhoven, April Da. Volgt, Mei Da. Donner, Febr. Da. van

Andel, Maart. Ds. Horjus en Ds. J. Koppe, April Da. Teerink, Mei Da. den Hengst, Juni Da. Horjus.

Uit het rapport der nog niet ineengetroffen kerken blijkt, dat de arbeid der betrokken kerken om tot ineenstelling te komen, nog niet tot beslissende stappen heeft geleid. Voorts worden mededeelingen gedaan omtrent den arbeid in nog niet ontkomen kerken.

Besloten wordt de vergaderingen der classis in dezelfde maanden te houden als tot dusver, en alleen in een Synode jaar noodige wijziging aan te brengen.

De behandeling van een voorstel tot oprich-
ting van een classic ondersteuningsfonds ter opname van ou- en minvermogenende doof-
stomme kinderen in „Eftata" wordt, wijl alle kerken nog geen firmel besluit hebben genomen, verschoven tot de volgende vergadering.

De belangen der hulpbehoevende kerken worden geregeld.

De deputaat voor de zending rapporteert, en dringt bij de kerken aan op verhooging, zoo mogelijk, van de bijdragen.

Roepende kerk is voor de e.k. vergadering der Kerk van Hunschooten A. en B.

De Præses spreekt een hartelijk woord tot Ds. A. M. Donner, in verband met diens onlangs gevierd ambtjubileum, waarop Ds. Donner antwoordt.

Als nog de korte notulen zijn gelezen, sluit, na dankgebed door den Assessor, de Præses de vergadering.

Namens de classis voorn: E. J. Koppe.

Westbroek, 12 Jan. 1910.

Classis Rotterdam.

De classis Rotterdam d.v.v. vergaderen op Dinsdag 22 Febr. e.k. 's morgens 10 uur, in het kerkenraadsgebouw Ammanstraat 25 te Rotterdam.

Punten voor het agendum worden ingewacht vóór 3 Febr. bij den eerstondergeteekende.

Namens den kerkenraad van Kralingen: S. OUDKERK, h. t. præses. A. KLAUWIK, scriba.

Kralingen, 17 Jan. 1910.

Classis Breukelen.

Vergadering der classis d.v.v. gewonnen tijd en plaats te houden op Donderdag 24 Febr. 1910. Brieven, punten enz. in te zenden voor of op 10 Febr. aan het adres van den eerstondergeteekende.

Namens de roepende kerk: Da. R. de JAGER, præses. OUD. H. V. D. LEE, scriba.

Baambrugge, 19 Jan. 1910.

De kerkenraad der Geref. Kerk te Maartensdijk (U.) brengt ter kennis, dat het adres voor bovengenoemde kerk voortaan is: J. A. Hardemar.

Namens den kerkenraad voornomd: J. A. HARDEMAR, scriba.

Maartensdijk (U.), 17 Jan. 1910.

Buitenland

Duitschland. Protest uit de Broedergemeente tegen het modernisme harer docenten.

Het blijkt dat de Duitse Broedergemeente nog elementen bevat, die tegen den afval van de leiders hunner gemenschap ingaan. Er verscheen een brochure met den titel: „Wij blijven trouw! Een protest en eene belijdenis", van de hand van E. Püschel, waarin scherp tegen de ontkennende leeringen der theologische leiders geteld wordt. Hetgeen in dit vlugschrift vermeld wordt, komt op het volgende neer. Gelijk men in de groote Pruisische landskerk energiek tegen de liberale Theologie protesteerde, moet ook in de kleine Broedergemeente krachtig en met allen nadruk tegen den nieuwen vreemde geest, die uit Gnadefeld waait en de gemoeienden ontrout, de stormklok geluid worden. Gods Zoon en Gnadensfelder wijsheid, dat zijn tegenstellingen. Wij oud geloovigen warden den eersten, want wij willen onzen Goddelijken Heer, den Koning met de doornen-
kroon, die de Broedergemeente tot dusver zo genadig geleid heeft, niet ontrouw worden. Wij doen slechts één gewichtige vraag aan de docenten van het seminarium van Gnadefeld: Kun gij trouw en eertlijk belijden dat Jezus Christus Gods Zoon is, dat Hij opkomt uit den doode en dat Hij zal wederkomen om te oordeelen de levenden en de dooden, of niet? Wanneer gij dat niet kunt, leg dan uw leer-
ambt neder.

De Broedergemeente kan alleen op den bodem van de belijdenis van de kerk der Reformatie leven en gedijen. Hare geschiedenis leert dit duidelijk; wanneer zij van dezen grondslag wordt losgerukt, dan heeft haar laatste uur geslagen.

Het zou een daad der liefde voor onze Broedergemeente zijn, wanneer de docenten van Gnadefeld, als zij de Godheid van Christus niet erkennen, hun ambt nederlegden. Dat zij broedersloos zouden worden, wanneer zij tot dien stap konden besluiten, is in het geheel niet gezegd; ook zouden zij, wanneer zij hun ambt nederlegden, de Broedergemeente niet behoeven te verlaten en werden zij daardoor niet uit de gemeente gestooten. De gemeente kan nog wel zoveel geld samenbrengen, dat de docenten daarvan kunnen leven, totdat zij een hun passenden werkkring gevonden hebben. De hoop dat de docenten toch nog juist in onze Broedergemeente den gekuistigen en opgewekten Zoon Gods zullen terugvinden, geyen wij niet op, wij willen hun daartoe te allen tijde broederlijk de hand reiken; maar dat zij hun plaats als leiders zullen blijven innemen, om bij het waarnemen van hun ambt den weg naar Golgotha terug te vinden, kunnen en mogen wij om Jezus' Gods Zoons wille en om de Broedergemeente niet dulden. Wanneer de Unieits directie, die tot hertoe zoo weinig getoond heeft een sterke ruggegraat te zijn en die als tegenpartij tegenover het grootste deel der Broedergemeente staat, niet energiek ingrijpt en een goeden toestand in Gnadefeld schept, dan zijn de dagen der Broederschap geteld.

De Berlijnsche vergadering van 21 Maart 1909 is de eerlijke waarschuwer, de getrouwe Eckart: niet verder op dezen weg! Gij verwijdt u al meer en meer van het Kruis, de afgrond komt al nader en nader. Keert terug; nog is het tijd! Wordt weder wat gij waart: een vaste burch, waarin, trots alle vijanden Gods, en tot troost van allen die Jezus liefhebben, het kostelijkste kleinood der Evangelische Christenheid, het geloof dat Jezus Christus Gods Zoon is, op het veiligst bewaard en beschut blijft, opdat de Heere op den grooten dag des

gerichts tot u zeggen kan: „Gij zijt Mij getrouw gebleven".

Zal deze stem uit de gemeente iets uitwerken? Wij vrezen. De Gnadensfelder docenten werden gestemd door de twee laatste synodale vergaderingen der Broedergemeente, op welke alle leden, op een enkele uitsondering na, het door de docenten ingenomen standpunt goedkeurden.

Engeland. Strijd tusschen de Anglicaansche Kerk en de Overheid.

In Engeland was sedert jaar en dag het huwelijk van een weduwnaar met de zuster zijner overleden vrouw bij de wet verboden. Zoodanig huwelijk werd door de Engelsche wet als „incest" en door het *Prayer Book* als in tegenspraak met de wet Gods en de wet des lands gebrandmerkt. Na een actie van vele jaren werd tegen den wil der bisschoppen van de Anglicaansche Kerk door het Engelsche parlement in 1907 het bestaande verbod opgeheven, ofschoon het huwelijk van een vrouw met den broeder van haar gestorven man verboden bleef.

Maar niet alle predikanten der Anglicaansche Kerk konden zich met de parlementaire ver-
eenigen. Een predikant te Birmingham verbood een man, die vóór de verandering der wet in den staat Canada met de zuster zijner overleden vrouw in het huwelijk getreden was, het avondmaal. De gecensureerde beriep zich op de rechtbank, en deze moest hem in het gelijk stellen, daar naar de wet des lands e.k. Engelschman het recht besit om aan een heilig Avondmaal in zijn parochie deel te nemen, al had hij ook de wet des lands overtreden. De predikant bracht de zaak in hooger beroep, doch opnieuw werd hij in het ongelijk gesteld.

De hoogerkerkelijke of ritualistische partij der Anglicaansche Staatskerk wil het daarbij niet laten zitten. In de *Church Times* van 17 Dec. worden de predikanten opgeroepen om het recht der kerk tegenover de staatswet te handhaven. Ieder predikant, zoo heette het in het artikel, moet in dezen strijd handendrager worden; en al moest men er veel om lijden, in de gevangenis worden gezet, al volgde afzetting, de overwinning kon evenwel als bij vroegere gevallen uitblijven. Maar ook de leeken moesten medehelpen, door leden die een door de Kerk verboden huwelijk aangingen, te boycotten.

Het is waar dat de hoogerkerkelijken in vroegere gevallen bij den strijd tegen de macht van de overheid de overwinning behaalden. Hoe dikwijls zijn predikanten of geestelijken der Anglicaansche Kerk door de rechtbanken veroordeeld, omdat zij onwettige, Roomsche ceremoniën bij de Godsdiensstoefeningen invoerden. Velen hunner werden in de gevangenis gesloten. Maar het eind van de zaak is geweest, dat de Ritualisten hun gang gingen en zelfs in toenemende mate de kerken met beelden versierden, de Roomsche mis invoerden, enz. enz.

Met dit voorbeeld voor oogen durven zij opnieuw den strijd tegen de rechtbanken aan. In zeker opzicht hebben de Engelsche Ritualisten gelijk. De Overheid mag men in de Kerk niet laten heerschen. Maar waarom gaan dan de hoogerkerkelijken niet met de dissenters samen, om de Kerk vrij te maken van de banden waarmede zij aan den Staat verbonden is?

WINCKEL.

Vooy Kinderen.

BERGOPWAARTS.

XV. TRUG.

Ondanks zijn begeren, bleef onze vriend nog geruimen tijd in 1735 te Leiden, waar hij den knidkundige Van Royen help bij het ordenen van den plantentuin der Hoogeschool. Doch eindelijk moest hij gaan. Een laatste bezoek werd gebracht aan den bejaarden Boerhaave, die 't niet lang meer maken zou, en... onze vriend bleef ten slotte toch nog. Waarom? Wel wij de korts hem zoo plaszde. Doch ootter de goede behan-
deling van dr. van Swieten, ook een leerling van Boerhaave, herstelde de zieke, en kon zijn plan uitvoeren.

Ten slotte vertrok Linnaeus dan naar Parijs. Hij werd ook daar zeer goed ontvangen, en maakte er kennis met de gebroeders de Jussieu, beroemde plantkundigen, en met Rötumir, een natuurkundige, die o. a. het matglas heeft uitgevonden, en die een thermometer van 80 graden vervaardigde, die nog gebruikt wordt. In Frankrijk werd Linnaeus zeer geëerd en zelfs onder diegenen opgenomen, met wie de beroemde Academie van Wetenschappen voortaan in geregelde betrekking stond, de zoogenamde Correspondenten.

Nu echter begreep Linnaeus, dat hij lang genoeg — 't was meer dan drie jaar — in den vreemde had vertoefd en het tijd werd Zweden weder op te zoeken.

Zoo keerde hij over den Rouven naar zijn vaderland terug, doch zoo al aanstonds onder-
vonden, dat op eer en roem niet te bouwen is. Want al ontvingen zijn beïnde, zijn ouders en vrienden hem uiterst hartelijk, de Zweden in het algemeen toonden zich tamelijk koel. Zij scheenen niet te begrijpen, dat hun landgenoot in enkele jaren een man was geworden, wiens naam en naam overal werd geëerd en die in het Buitenland alomte woom was. Linnaeus ervoer thans de waarheid van het woord, dat een protest niet opgeëerd is dan in zijn vaderland. Dat zou echter voor hem niet zoo blijven. Wel zal 't hem pijn gedaan hebben, hem die met zich zelf nog al ingenomen was, te bespreken, dat men juist in Zweden hem niet eerde als eijder.

Voorloopig, dat begreep hij, was het naak naar geschikt werk om te zien. Hij zing daarom naar de hoofdstad, Stockholm, en vestigde zich daar als geneesheer. In Juni 1739 trad hij in het huwelijk met zijn geliefde Sara Elisabeth Moræus, die hem reeds zoo trouw had geholpen, en nu als echtgenoot lief en leed met hem ging deelen. Zoo was ook deze, zijn hartewensch, door den Heere vervuld.

Voorreest echter was hun leven niet zonder zorgen. Wel was de bruid niet arm en berot ook de bruijom meer dan vroeger, maar het dokterschap bracht in het eerst bitter weinig op. Weigen dachten aan den nieuwen geneesheer, slechts enkelen vertrouwden zich aan zijn behandeling, en er kwam zoo weinig in, dat Linnaeus weer de oude zuinigheid in toepassing moest brengen, wat, nu hij getrouwd was, nog minder aangenaam was dan voorheen.

Och het zou anders en beter worden.

Onder degenen die door Linnaeus behandeld werden, bevonden zich ettelijke borstzieken. Het gelukte hem met 't Heeren hulp deze te genezen en dit was oorzak, dat weer andere borstzieken hem kwamen raadplegen. Allengs kreeg hij sekere vermaandheid in het behan-
delen van zulke zieken. Zoo drong zijn naam door tot het Zweedsche hof, en 't gevolg was dat koningin Ulrika Eleonora om dokter Lin-